

MỘT GÓC NHÌN KHOA HỌC VỀ SỰ THOÁT ĐÁY CỦA NỀN KINH TẾ

Ngày nhận: 21/5/2014
Ngày nhận lại: 02/6/2014
Ngày duyệt đăng: 10/6/2014
Mã số: 6-14-NCTĐ-14

Lý Hoàng Ánh ()
Nguyễn Ngọc Thạch (**)*

Tóm tắt: Trong thời gian vừa qua, các phương tiện thông tin đại chúng chuyển tải thông tin lạc quan về sự kiện "đã thoát đáy" của nền kinh tế Việt Nam. Tuy nhiên, nhóm tác giả của bài viết này có quan điểm khác. Kết luận về "thoát đáy" của nền kinh tế cần được dựa trên phân tích so sánh điều kiện cho phát triển kinh tế - xã hội giữa năm trước "đáy" và năm sau "đáy", tức là tốc độ phát triển trong các lĩnh vực kinh tế - xã hội then chốt. Đó là lĩnh vực sản xuất, tổng cầu hàng hóa và dịch vụ, đặc biệt, tổng đầu tư xã hội, lưu thông hàng hóa, xã hội, tài chính công, ngoài ra, triển vọng phát triển của nền kinh tế thế giới và các đối tác thương mại lớn của Việt Nam.

Từ khóa: Chu kỳ kinh tế, khủng hoảng kinh tế, đáy, thoát đáy.

Quan điểm về "thoát đáy"

Ngày nay, số đông các nhà kinh tế trên thế giới đều công nhận khủng hoảng kinh tế là hiện tượng không thể tránh khỏi và chu kỳ kinh tế là quy luật tất yếu trong quá trình phát triển của nền kinh tế thị trường. Tồn tại nhiều cách luận giải nguyên nhân dẫn đến sự tồn tại khách quan của chu kỳ kinh tế trong hệ thống kinh tế thị trường. Tuy nhiên, quan điểm kinh tế chính trị tỏ ra thuyết phục nhất mà theo đó, sự mâu thuẫn giữa lao động cá thể và lao động xã hội đặc trưng cho nền sản xuất hàng hóa đơn giản là khả năng cơ bản xảy ra khủng hoảng. Vấn đề là các nhà sản xuất tư nhân làm ra hàng hóa mà không lường trước được nhu cầu xã hội về chúng. Do vậy, tình trạng hàng hóa được sản xuất quá nhiều so với cầu đối với chúng là hoàn toàn có thể xảy ra. Bên cạnh đó, do lao động được xã hội hóa cao, phân công lao động xã hội phát triển mạnh. Hệ quả là mối quan hệ lẫn nhau giữa các ngành kinh tế càng trở nên chặt chẽ và các quá trình sản xuất riêng lẻ hợp thành một quá trình sản xuất xã hội. Chính vì vậy, khi một mắt xích nào đó bị phá vỡ thì việc đó lập tức tác động tới toàn bộ nền kinh tế. Tuy vậy, các nhà kinh tế hiện nay vẫn chưa đạt

được quan điểm thống nhất về nguyên nhân của khủng hoảng kinh tế.

Trước đây, quan điểm quyết định đóng vai trò quan trọng trong nghiên cứu chu kỳ kinh tế, nhưng ngày nay, các nhà nghiên cứu nghiêng nhiều hơn về phía cách tiếp cận ngẫu nhiên. Theo cách tiếp cận này, nguyên nhân gây nên chu kỳ kinh tế mang tính ngẫu nhiên. Mặc dù vậy, cho dù xuất phát từ nguyên nhân nào, khủng hoảng kinh tế luôn luôn là một pha cấu thành của chu kỳ kinh tế mà phải trải qua những thời kỳ thu hẹp và mở rộng, các điểm đỉnh và đáy. Những nhà kinh tế thuộc các thời đại cách xa nhau từ Marx đến Samuelson có những góc nhìn có phần khác nhau về cấu trúc của chu kỳ kinh tế. Quan điểm về đỉnh và đáy như hai pha của chu kỳ được nhấn mạnh bởi Haberler (1958). Theo ông, chu kỳ kinh tế bao gồm 4 pha – tăng trưởng, điểm đỉnh, suy giảm và điểm đáy. Các điểm đỉnh và đáy còn được gọi là những điểm ngoặt. Nền kinh tế thoát đáy sau khi đi qua điểm đáy của chu kỳ.

Hai nhà nghiên cứu chu kỳ kinh doanh nổi tiếng Burns và Mitchell (1946) xem chỉ số hoạt động kinh tế là chỉ tiêu khái quát nhất để xác định những điểm đỉnh và đáy, các pha của chu kỳ